

Autism and ADHD: Convergent and divergent pathways during the preschool years

Terje Falck-Ytter

Bakgrund och syfte: Autism och ADHD är vanliga diagnoser, som i många fall är förknippade med lidande för individer och familjer. Bättre insatser och stöd kräver bättre förståelse av tidig utveckling, inklusive vad det innebär att ha flera diagnoser samtidigt. Syftet med studien var att förstå mer om tidiga tecken på utvecklingsrelaterade funktionsvariationer och framför allt att belysa skillnader och likheter mellan utvecklingen vid autism och ADHD.

Metod: I detta projekt har vi följt upp barn i förskoleåldern inom ramen för en studie som heter Projekt Småsyskon. För dessa barn har vi omfattande data kring tidig utveckling (hjärna, kognition, beteende och tidiga symptom). Man kan läsa mer om studien på följande sida: www.smasyskon.se

Resultat: Vi har än så länge tre färdiga artiklar knutna till detta anslag, varav två redan är publicerade i vetenskapliga tidskrifter. Data från den senaste uppföljningen (när barnen är 6 år) analyseras fortfarande.

I artikel nr 1 (Konke, Falck-Ytter et al, inskickat) undersöktes två aspekter av exekutiva kontrollfunktioner hos förskolebarn med förhöjd sannolikhet att få en autism eller ADHD-diagnos. Flera viktiga resultat framkom: Svårigheter med funktionellt vardagsbeteende var snarare förknippat med autismsymptom än ADHD-symptom i gruppen. ADHD-symptom var däremot kopplade till svårigheter med exekutiva funktioner. Slutligen fann vi att förmågan att motstå omedelbara belöningar var en potentiell skyddsfaktor i utvecklingen: För de flesta barn var förhöjda drag av autism knutet till sämre vardagsfunderande, men inte bland de som var bra på att motstå omedelbara frestelser.

I artikel nr 2 (Rudling et al, 2023) undersöktes om lägre benägenhet att besvara andras ögonkontakt med blicken bland spädbarn är knutet till autism, språkstörning eller ADHD. Reducerad ögonkontakt är vanligt bland personer med autistiska personer, men det är oklart om gensvar på andras ögonkontakt tidigt i livet är en prediktor för senare diagnos eller symptom. Våra resultat i denna rapport, som var baserade på live eye tracking under interaktion med en annan person, visade att alla grupperna svarade ungefär lika mycket på den vuxnas ögonkontaktsförsök. Det fanns heller ingen skillnad gentemot kontrollgruppen som bestod av barn utan diagnos: Alla grupper tenderade att flytta blicken mot den vuxnas ansikte kort efter att denna började titta på barnet.

I artikel nr 3 (Viktorsson et al, 2023) undersökte vi hur små barn med autism använder blicken för att läsa av andra barns beteenden. Vi hittade att 18 månader gamla barn som senare diagnosticerades med autism generellt tittar på andra barns interaktion likt hur barn utan diagnos tittar, men att de vid specifika tillfällen tenderar titta mindre på ansikten.

Konklusion/betydelse: Resultatet från artikel 1 skulle kunna innebära att behandlingsinsatser under förskoleåldern bör fokusera på förmågan att motstå omedelbara belöningar. Resultatet från artikel 2 indikerar att trots att barn med utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar ofta har svårigheter med social kommunikation så tenderar de generellt att besvara andras ögonkontakt när de är spädbarn. Resultatet från studie 3 kan tyda på att barn med autism ibland går miste om viktig information när de tittar på andra barn som leker med varandra, något som kan vara viktigt för förskolepersonal att ta hänsyn till.

Hur har/kommer resultaten spridas

Samtliga resultat redovisades på den internationella autismkonferensen INSAR i Stockholm (maj, 2023). Alla resultat från studien kommer att (eller har redan) publiceras i vetenskapliga tidskrifter med öppen tillgång. De två redan publicerade artiklarna är:

Rudling, M., Nyström, P., Bussu, G., Bölte, S., and Falck-Ytter, T., Infant responses to direct gaze and associations to autism: A live eye-tracking study. *Autism*, 2023.

Viktorsson, C., Bölte, S., and Falck-Ytter, T., *How 18-month-olds with Later Autism Look at Other Children Interacting: The Timing of Gaze Allocation*. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 2023.

En sammanfattning av Artikel 1 går att läsa i Linn Andersson Konkes avhandling (Uppsala universitet, 2023), som kan laddas ner gratis här:

<https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1803256/FULLTEXT01.pdf>